

ERDÉLYI GAZDA

ÁLTALÁNOS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTŐSÉG:

Kolozsvárt, belkőzép-utca 11. szám,
hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

Kéziratok nem küldetnek vissza.

Előfizetési ára: egész évre 4 frt, félévre 2 frt.

Az erdélyi gazdasági egylet tagjai ingyen kapják.

KIADÓHIVATAL:

Kolozsvárt, belkőzép-utca 11. szám,

ide küldendők a hirdetések, mindennemű mellékletek, előfizetési és hirdetési pénzek, valamint a reclamatiók.

Hirdetések a legolcsóbb árszabály szerint vétetnek fel.

Osdolai gróf Kun Kocsárd.

Folyó hó 15-én Algyógyon és Szászvároson az *Emke* ünnepet ült. Ünnepet ült egy olyan kultúra, t. i. a mezőgazdasági kultúra felett, mely hazánkban minden más művelődésnek bázisát képezi; helyi értelemben pedig az „*algyógyi m. kir. ált. gróf Kun Kocsárd székely földmives iskola*” megnyitásának ünnepét

Nagy jelentőségű ünnep volt ez, a melyhez hasonló csak ritkán fordulhat elő. Az egyén, mint láng-lelkű hazafi, a ki nemzete iránti rajongó szeretetéből fejedelmi bőkezűséggel minden vagyonát a haza oltárára szenteli, a ma legszámottevőbb társadalmi factorunk az *Emke* és az állam földmívelési kormánya voltak tulajdonképen a közös ünneplés tényezői, az algyógyi földmives iskola ünnepélyes megnyitása alkalmából.

Ennek megértésére ismernünk kell ezen földmives iskola keletkezésének történetét. Ez olyan történet, a mit egy pár szóval körül írhatunk: *Gróf Kun Kocsárd* a magyar nemzeti kultúra fejlesztése iránti lelkesültségéből összes fekvő birtokát 1718 kat. holdat — magyar közművelődési célra az *Emkének* ajándékozta, az *Emke* ajánlatára pedig a földmívelési kormány kölcsönös szerződés mellett, a nagy alapító hozzájárulásával az ajándékozott algyógyi birtokon magyar tannyelvű földmives iskolát létesített, melyben a tanítás bár két év óta foly, ünnepélyesen most nyitotta meg.

Bármennyire méltányoljuk is úgy az *Emkének*, mint az államnak ezen iskola létesítése körüli érdemeit, a legelső és páratlan érdem a fejedelmi alapítóé, a ki ha ezt nem teszi, ma nem volna Algyógyon földmives iskola.

Kedves kötelességünknek tartjuk épen azért, hazánk ezen nagy alakjának, *gróf Kun Kocsárdnak*

életrajzát ezen alkalomból, a földmives iskolának épen most megjelent *Értesítője* nyomán közölni, a mint következők:

Gr. Kun Kocsárd született 1803-ban június 25-én Algyógyon Hunyadmegyében. Szülei voltak gróf Kun István és gróf Lázár Klára. 1811-ben 8 éves korában a szászvárosi ev. ref. tanodában kezdte meg tanulását. Két év múlva, 1813-ban Ko-

1818-ban atyja erélyes akarata következtében Bécsbe ment a mérnöki akadémiára. A szabad és hazafias szellem azonban, melyet az erdélyi református intézetek oltottak szívébe, a bécsi mérnöki akadémián tapasztalt szellemmel semmi esetre sem tudott megbarátkozni.

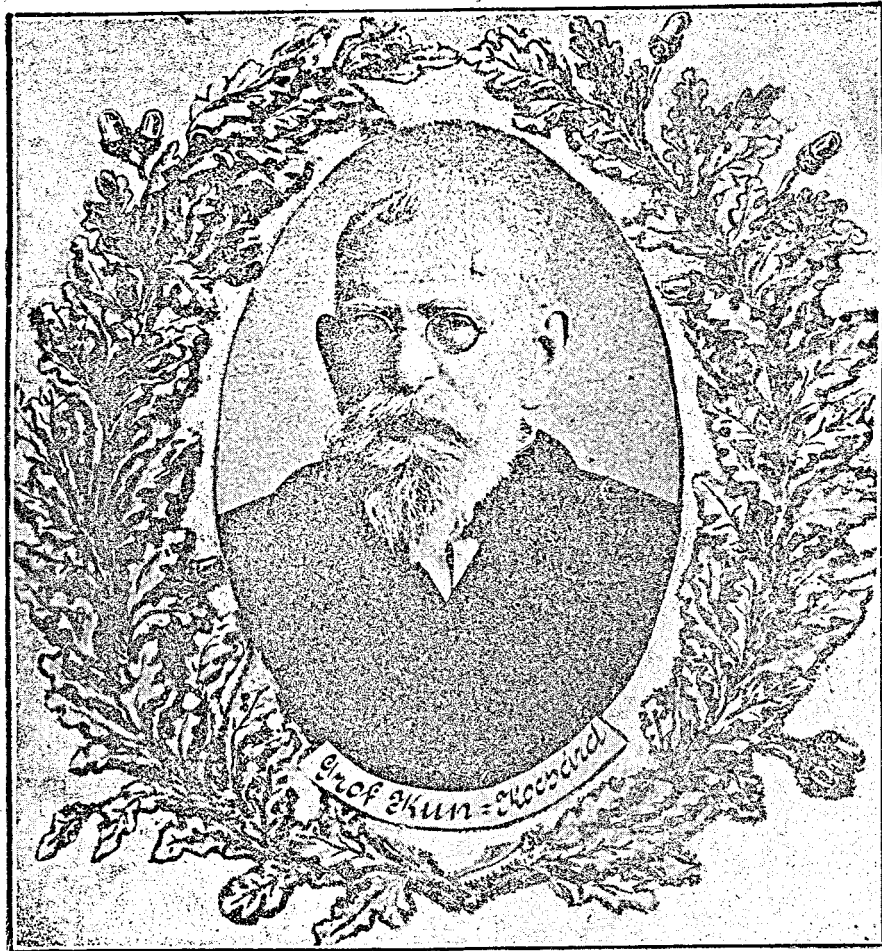
Az ifju alig hagyta el hazáját, máris visszakiváncozott 1819-ben tehát Bécsot odahagyta, visszatért Enyedre, s a Bethlen főtanoda hírneves tanárai újból visszanyerték benne egyik legreményteljesebb tanítványukat.

Az enyedi tanodában, hol egy évig még theologiai előágásokat is hallgatott, tanulmányait bevégezve, a jogtan, philosophia és politikumokból vizsgát állva, 1821. november havában M.-Vásárhelyre ment a királyi táblára, hol a szünidők alatt a guberniumhoz is felesküdt. A királyi táblán tanulmányait bevégezve, ügyvédi vizsgát állott s meggyébe térve vissza, aljegyzőnek választott. A tehetséges fiatal gróf a megyei hivatalok rangfokozatán gyorsan emelkedett, aljegyzőből főjegyző, főjegyzőből alispán lett, mely utóbbi minőségben 1832-ig szolgált a megyéjét. 1833-ban a megye székhelyén uralkodó szellemmel nem tudván megbarátkozni, alispáni hivataláról lemondott, lakását Algyógyra tette át, s tevékeny szellemét a gazdaság folytatására adta

1834-ben a szászvárosi ev. ref. tanoda főgondnokává választott, mely hivatalt még ma is, aggkora daczára, páratlan szorgalommal és áldozatkész buzgalommal

hordozza. Ezen kívül más közhivatalt nem viselt egész 1848-ig. A megye gyűléseken azonban a közügyekben élénk részt vett s a megyei szabadelvű ellenzék egyik vezéregyénisége volt állandóan.

A 48-iki nagy események gróf Kun Kocsárdot is kizavarták falusi magányából s a magyar

lozsvárra ment át, s a kolozsvári ev. ref. főtanodában folytatta tanulói pályáját egész 1817-ig, a midőn diák lett. 1817-ben a nagy-enyedi Bethlen főtanodának lett növendéke, hol azon időben országos híru tanárok működtek, Tompa, Köteles, Hegedüs, Szász Károly. E kitünő férfiak szelleme mély benyomást gyakorolt az ifju gróf lelkületére.

Elsőrendü

műtrágyák.

Egeresi gipsz-, műtrágya- és vegyi termékek gyár (KRAMER J.)

ajánlja: párolt csontliszt szuperfoszfát, Thomas salak, egeresi trágyafősz, chilisalétrom és egyéb különleges műtrágyatermékeit szavatolt tartalom mellett. — Talajelemzések díjmentesen eszközöltetnek. — Mindennemű felvilágosítással és részletes árjegyzékkel szolgál a gyár központi irodája, Budapest, V. Dorottya-utca 9. sz. alatt, a hóvá 10 (42—52) levelek és rendelések intézendők.

SZUPERFOSZFÁT.

Párolt csontliszt.

kormány bizalma által Hunyadmegye főispáni székére hivatván meg, teljes oldaadással szolgálta a haza ügyét.

A szabadságharc leveretése után elfogatott s a komáromi várba zárva, 7 évig szenvedett. 1856-ban szabadon bocsátott s visszatért algyógyi birtokára. A szabadulás feletti örömét azonban nagy mértékben zavarta a szomorú kép, mely Algyógyon szeme elé tárult. Az ősi lakot, melyet szorgalma és nemes izlése egy kis paradicsommá varázsolt volt, barbár kezek által felegetve, feldulva, gazdaságát tönkre téve találta.

A nemes gróf emelkedett szelleme azonban nem vesztette el erejét. A helyett, hogy a romok felett keseregjen, munkához látott. Egy zsellér házába huzva meg magát, a romok között elkezdett építeni. Elkobzott, de ismét visszányert birtokait rëndbe szedte, jövedelmező állapotba helyezte. A feldult kastélyt helyre hozta, kertjeit beplántálta s néhány évi lankadatlan szorgalom és takarékos életmóddal párosított gazdálkodással vagyoni állását oly karba hozta, hogy nemcsak magának biztosított független, az anyagi gondoktól ment életet, hanem lelkének jóltevő hajlamát is követhette. 1866-ban Hunyadmegye képviselőjévé választván, falusi magányát újból odahagyta s előbb kolozsvári, később a pesti országgyűlésen képviselte megyéjét.

1867-ben az alkotmányos korszak életbe lépésével ő Felsége bizalma Hunyadmegye főispáni székére hívta meg újból. E fontos hivatalt azonban csak egy évig folytathatta. Megingott egészsége lemondásra kényszerítette.

Ettől fogva a politikai ügyekben nem igen vett tevékeny részt, de a tanodai és egyházi ügyeket annál melegebben karolta fel. Különösen a vajda-hunyad-zarándi ev. ref. egyházmegye és a szászvárosi ev. ref. középtanoda talált benne nemcsak felvilágosodott és buzgó főgondnokot, hanem kegyes jóltevő patronust is.

Ez egyházmegyében nem igen van oly község, melyet tetemes összeggel ne segítette volna. A hol templomjavításra, iskola építésre, pap vagy tanító fizetések javítására, vagy egészen új állomások szervezésére égető szükség mutatkozott, gróf Kun Kocsárd nem várta, hogy kérjék, önként, saját kezdeményezéséből tette le az egyház és haza oltárára bőkezű áldozatát.

A szászvárosi középtanodát úgy tekintette eleitől fogva, mint a vajda-hunyad-zarándi egyházmegye népiskoláinak közös medrét, melynek hivatása a népiskolák nyújtotta magyar műveltséget egy fokkal magasabbra emelni s ez által a magyar faj kulturális fölényét továbbra is biztosítani. Ugyanazért az egyházakkal és népiskolákkal párhuzamosan fejlesztette az intézetet is. 1865-ben a régi kétemeletes épületet több mint 20,000 forintba kerülő díszes szárnyépülettel toldotta meg. Az intézet jövedelmei pótlására a város piacán egy emeletes házat vett, mely jelenleg évenként 500 forintot jövedelmez, az új telekkönyv behozatala alkalmával pedig még egy más házat iratta az intézetre. A 60-as évek elején a szászvárosi ev. ref. közép tanoda missióját hangsúlyozva utra kelt, felkereste az ország legtehetősebb férfait s az intézet vagyonát több ezerre menő alapítvánnyal gazdagította ez uton is.

Áldozatkész buzgalma még ezzel sem merült ki. Nem elégedett meg azzal, hogy az intézetet és az egyházakat segítse, jótékonyágát kiterjesztette a szegény tanulókra is. A hátszegvidéki eloláhosodott egyházi nemes fiak számára 4000 frtos alapítványt tett oly célból, hogy annak kamatai a jobb tanulók segélyezésére szolgáljanak, ezenkívül évenként több tanulót tetemes összeggel segé-

lyezett, s a szászvárosi tanodában ma is stipendiaríusain kívül 9 szegény tanulót segít. Jótékonyágát kiterjesztette a dévai állami főreáliskolára is, a szegény tanulók alapjára 1000 frtot adományozván. Ezen alapítvánnyal megveté alapját a dévai reáliskolai segélyező-egylet alapítókéjének, melynek gyarapítását célozza a „Hunyadi Album“ is. E szerint az országos mozgalomnak is, melynek célja a hunyadmegyei eloláhosodott magyarság megmentése: Kun Kocsárd adta meg az első lökést.

Egyháza és nemzete iránti forró szeretete ennyi áldozattal sem volt kielégítve. Nyílt titok volt, hogy halála esetére tetemes összeget fog az egyházaknak és tanodáknak hagyományozni. A testamentumot meg is csinálta és letette a szászvárosi ev. ref. tanoda tűzmentes ládjába. Nemes szíve azonban ezzel sem nyugodott meg. Ohajtotta, hogy nemes tetteire még életében tegye fel a koronát. Ugyanezért 1877-ben 50 000 forint urbéri papirt tett le az intézet pénztárába, hogy az kamatos-kamatokkal mindaddig gyarapíttassék, miglen oly összegre nővi ki magát, mely az intézet jelenleg meglevő vagyonához csatoltatva, elégséges lesz egy a kor kívánalmainak megfelelő teljes gymnasium fenntartására.

Ezen alapítvánnyak egy másik rendeltetése: a Hunyadmegye területén levő református kántortanítók fizetését 400 frtra emelni, miáltal lehetővé lesz téve jobb tanítók alkalmazása a reform. felekezeti iskolákban.

Ez ismét egy nagyjelentőségű tény a magyarosodás érdekében. Mert a nemzeti pusztulás egyéb okai közt ama vidéken volt az is, hogy a reform. eklézsiák nevéstégesen csekély fizetés mellett nem tarthattak jóra való tanítókat, kik ez iskolákat az eloláhosodás elleni óvszerré teheték volna.

Ezenkívül a nemes gróf kiházasítási jutalmakat is tüzött ki oly eloláhosodott magyar legények számára, kik magyarul beszélő nőt vesznek feleségül.

A fentiekből kitetszőleg Kun Kocsárd gróf cultur-egyesület volt önmaga, mielőtt a társadalmi culturmozgalom az országban megindult volna s önként érthető, hogy az Emke első megmozdulására az első volt, ki sастekintetével észrevette az eszme küldetését: összegyűjteni a szétszórt erőket és irányt szabni a jövőre a nemzet és állam életének, s nem késett tettel és áldozattal is, tekintélyének nagy súlyával is, a társadalmi mozgalom élére állani.

Lakó vármegyéjében, melyre életét szentelvé, az ő neve alatt indult meg az Emke mozgalma: nevében mentek ki a fölhívások és gyűjtőívek, miután 700 frt alapító tagsággal kezdte meg azt, s a megyei választmány tiszteleti elnökének választván, ez a szerveződés mintája lett a vidéken a többieknek, s mind maig a legtevékenyebben áll és működik.

Az Emke alakuló közgyűlése azonban 1885. ápr. 12-én megemlékezvén arról, hogy Kun Kocsárd gróf egymaga egy cultur-egyesület, ki többet tett az erdélyi rész magyarságáért, a mennyit a társadalom együtt véve még hosszú ideig tehet s „hogy neve a legtiszteletre méltóbb lobogó, mely alatt a mozgalom működését megkezdheti,“ — Kun Kocsárd grófot első örökös diszelnökévé választotta, a mit a gróf elfogadván, így kezdődött a kapcsolat a nagy alapító és az Emke között.

A nagy alapítónk, életében családot nem alkotván és így közvetlen örököse nem lévén, terveit kezdte óta a székely kérdésre, Erdély és ezzel az ország ezen sebhető Achilles-pontjára irányultak, a mihez a család székely — háromszéki, oszolai

— eredete is a vérség érzetével csatoltatván, önként következett a nemzet jövője fölött virasztó gond és messzi előre látó értelemben az az eszme, hogy itt a diktiók és tervezetések elhagyásával tenni kell.

A székelység ügyéről teméntelen tinta és szó folyt el ugyanis, mióta a székely-egyesület 1876-ban megkezdte működését s nem egy férfi hordozta kebelében ebben a tekintetben Prométheus tehetlenségének kinjait, mint Kovács Sándor nagyenyedi mérnök, a ki szegény hivatalnok létére egy-maga fogott hozzá, hogy fizetéséből megfelelő kamatoztatási tervvel egy millió forint székelytefepítési alapot hozzon létre.

Messze menne itt a székely kivándorlás, a székely birtokviszonyok és ezzel kapcsolatban az erdélyi nemzetiségi vármegyék elmagyartalanodása kérdésének taglalásába menni. Annyi tény, hogy az Emke is és épen 1887. aug. 28-án Sepsiszentgyörgyön tartott közgyűlés is, Bartha Miklós előadósága mellett, foglalkozott a kérdéssel s ennek hatása alatt jöhetett rá a nagy alapító, elérkezve látván a kellő időpontot, hogy mint közvetlenül családtalan és olyan, ki vagyona nagyobb részét maga szerezte, algyógyi fekvő birtokát, a hozzá tartozó szolgálmányokkal együtt, mint végrehajtója, még életében az Emke-re ruházta reá.

Kun Kocsárd gróf 1893. jun. 25-én, Szászvároson ünnepelte 90 éves jubileumát. Emlékezetes marad a társadalmi élet történetében ez az ünnep.

Az erdélyi dézmakárpótlások ügye.

Már többször volt szó lapunkban, hogy az erdélyi gazdasági egylet az államkormánytól a múlt és a folyó évben többször kérelmezte az erdélyi földesuri birtokosoknak az 1848-ban megszüntetett dézma jövedelmek elvesztése folytán az által származott károsodásainak kárpótlását, hogy 1848. január 1-étől egész a dézmakárpótlás megállapításának időpontjáig, tehát 1858. év végéig az e czimen élvezett jövedelmektől teljesen meg voltak fosztva.

Ujabban *Pávai Vajna Elek* magyar-csesztvei fölebirtokos és ügyvéd, a szegedi országos ügyvédi közgyűlés elé tett terjedelmesen és alaposan megokolt előterjesztést és indítványt, az urbéri kárpótlásoknak sürgős kiszolgáltatása és a nem kárpótlott fekvőknek kárpóttatásuk eszközöltetése ügyében.

Maga az indítvány a következő:

„1. az ügyvédi közgyűlés mondja ki határozatilag, — hogy ezen előterjesztésem, — kérelmem és mellékletei a magyar királyi miniszterelnök urhoz s általa a miniszteri tanácshoz felterjesztetik s ez felkéretik, hogy nemes Alsófehérmegyei köztörvényhatósági bizottsága által, valamint az erdélyi gazdasági egylet által a múlt év folytán az erdélyi földbirtokosokat, erkölcsi testületeket érdeklő urbéri és fiscális tizedek dézma, urbéri eltartoztatott kárpótlások az erdélyi földbirtokosoknak és jogutódaiknak feltétlenül a legrövidebb idő alatt, megynként személyesen kifizetendők, hogy:

2. az eddig megítelt urbéri kárpótlások bármely okon hevernek is azok a földtehermentesítési pénzalap igazgatóságnál vagy akárhol, a volt földbirtokosok vagy törvényes utódaiknak személyesen kifizetendők, hogy:

3. a földtehermentesítési pénzalap igazgatóság által, vagy bármely kormányi közeg által a földkönyvek alapján tisztázott és bevett urbéri kárpótlások az 1848-ban élt nemes földbirtokos, vagy törvényes jogutódaiknak személyesen kezébe szolgáltatandók; hogy:

4. Erdélyben az urbéri megyékben a kataszteri földkönyvek és birtokívek alapján tisztáztassanak és számbavétesse az eddig kárpótolt urbéri mindennemű fekvők s ezekért bevett, vagy bevendő urbéri kárpótlások a létező törvények értelmébeni összegben azon földes urnak vagy törvényes jogutódainak fizetessenek ki kamataikkal együtt, a kinek tulajdonai voltak 1848. év január 1-ig; és ha lennének olyan fekvők bármely neműek, melyekért eddig kárpótlás nem számított, azok felszedessenek és a volt tulajdonos földes uraknak vagy törvényes jogutódainak kamataival együtt kárpótoltassanak. Hogy:

5. a bírálók által önköltségükön törvény szerint megváltani kellett beltelkek, szőlők, irtások, legelők, erdők stb. szolgálmányok érdekében a földtehermentesítési alap által váltandók meg és 1848 évig tulajdonos földes ur, erkölcsi testület és jogutódainak személyesen és mindenik fennebbi esetben, valamint itt is a megye központján a megyei pénztárnok által történjék a kifizetés.

Szükség kényszerülte előterjesztésemet és indítványomat a tekintetes ügyvédi közgyűlés partolásába ajánlva és kérve, hogy a gyűlési emlékkönyvbe kiadhatás érdekében ez emlékkönyv szerkesztőinek a másolat vételt egész beadványomról megengedni méltóztassanak, kiváló tisztelettel vagyok a tekintetes ügyvédi közgyűlésnek — Magyar-Csesztve, 1893. augusztus 28. — alázatos szolgálja: *Pávai V. Elek s. k.* ügyvéd és földbirtokos.

Kapcsolatosan főlemlíteni kívánjuk, miszerint a kormány a dézmkárpótlás eszközlését célba vette ugyan, de úgy hírlík, hogy ezt 10 évi részletekben szándékozik kiadni, a mi hazarészünk gazdaközönységét nem kis aggodalommal tölti el; mert hisz egy összegben remélt jogos követelése így alamizna számba menne, a minek valamelyes haszna nem igen lehetne, mert ha egy összegben adatik ki, lendíthet vele valamit gazdaságán, a mig kis részletekben kiadva, a mindennapi szükséglet emészti fel és 10 év multán nyoma sem marad

Uj találmányu lóhere-cséplőgép.

Meg van oldva a nagy problema, t. i. a lóhere-magnak ép úgy, mint a gabonaféléknél történikjegyszerre való könnyű kicséplésének problemaja és jólesik a lelkünknek, hogy magyar embereké ezért az érdem és dicsőség.

Az eddigi eljárás mellett a lóheremag cséplése nagy vesződséggel és sok idővesztésséggel történik, oly módon, hogy a cséplőgéppel először a gubókat veretik le és azután a gubók ismét a gépbe jönnek és így is csak vékonyan csurog a gépből a mag.

Az algyógyi földmives iskola ünnepélyes megnyitása alkalmával, az iskola gazdaságában, egy a *gróf Teleki Árvéd és Gombos József szabadalmát* képező készüléssel szerelt 6 lóerejű cséplőgép cséplelt lóherét, melyet a nemes gróf drassói uradalmából csupán ezen alkalomra szállítottatott át, hogy azt a jelen levő földmívelési miniszternek és nagyszámú gazdaközönységnek működésben bemutassa.

Ugyanakkor ott volt Teleki Árvéd gróf meghívására *Thallmayer Victor*, a m. óvári gazd. akadémia tanára és gépkesérleti állomásának vezetője is, hogy mint szakértő véleményt mondjon; a ki a találmányt páratlannak és nagy jövőt ígérőnek nyilvánította.

Térszűke miatt a találmány lényegéről ezuttal nem beszélhetünk bővebben, hanem csak azt említjük meg, hogy egyetlen gépszekrény végzi a

cséplési munkát, mely a szalmásan belé eresztett lóheréből a magot ép oly tisztán adja ki, mint a szalmás gabonából.

Thallmayer tanárnak végzett kísérletei és följegyzései alapján a földmívelési miniszterhez terjesztett jelentése szerint, az algyógyi földmives iskola *nyolcz lóerejű cséplőszekrénye óránként negyven kiló heremagot fejtett gubóból*, Löhnert kosárral. *A gróf Teleki Árvéd és Gombos József szabadalmát képező készülék segítségével hat lóerejű cséplőszekrény óránként százhuszonkét kiló magot fejtett szalmából*. Gróf Kornis Viktor a napi költségmegtakarítást negyven forintra becsülte.

A földmívelési miniszter a helyszínén nyomban megrendelt két új herecséplő szerkezetet

Személyes tapasztalat alapján szólva, igazán zseniálisnak kell wondanunk ezen találmányt és örülünk, hogy lapunk az első, a mely közvetlen szemlélet folytán erről hirt adhat és mint első méltányolhatja a feltalálók elévülhetlen érdemeit.

Sz. Szakáts Péter.

A budapesti fajbaromfi vásár.

A legpompásabb őszi verőfényes időben október 8-án reggel 10 órakor nyílt meg az országos baromfi tenyésztési egyesület által rendezett fajbaromfi vásár.

A vásár az állatkerti circusban rendeztetett s az állatok igen czélszerűen és kényelmesen helyeztetek el.

A kiállítás megnyitásakor igen intelligens közönség jelent meg.

10 órakor összegyűlvén a jelen voltak báró Nyáry Gyula az egyesület egyik elnöke üdvözölvén a kormány képviselőjében megjelent Máday Izidor miniszteri osztálytanácsost és felkérte őt, hogy a kiállítást nyissa meg.

Máday Izidor erre következőkép válaszolt:

„Az egyesület egyik elnökének távollétében és a társelnök fölszólítására nekem jutott a szerencse, hogy az országos fajbaromfi vásárt megnyissam. Mindenekelőtt tudomására kell hoznom a t. közönségnek, hogy *gr. Bethlen András* min ő exciája és Miklós Ödön államtitkár ő mlga hivalalos elfoglaltsága miatt legnagyobb sajnálatunkra nem jelenhetett meg. Nem kell itt bővebben fejtegetnem a baromfitenyésztés fontosságát, mely hazánknak ma is sok millió hasznot hoz. Csak egy hiánya van még ezen tenyésztésnek, melynek pótlását, a fajta nemesítést az orsz. baromfi-tenyésztési egyesület tűzte ki czélul. A földmiv. miniszter ő exciája az egyesületet ezen törekvésében hathatósan támogatja; támogatja ezen alkalommal is, midőn a vásár czéljaira 1000 frtot s azonkívül a vásárlásra tetemes összeget adományozott. A tenyésztő közönség érzését vélem tolmácsolni, midőn a miniszter urnak ezen támogatásáért köszönetet mondok.

Meg kell jegyezmem, hogy ez nem kiállítás, hanem vásár, a melynek czélja a nemes tenyészanyagot a közönség között forgalomba hozni. A vásár úgy a beküldött anyag mennyisége, mint minősége tekintetében kitünően sikerült. 348 törzs, tehát több mint 1000 drb állat lett felküldve. Midőn a kiállító közönségnek áldozatkészségükért köszönetet mondok, a kiállítást megnyitottnak nyilvánítom.“

Bejelentetett a vásárra 326 törzs baromfi, valamint tyuk, liba, kacsá és 117 pár galamb, melyek néhány törzs kivételével mind be is küldettek. Erdélyből bejelentett és küldött állatokat Biró Miklósné Nagy-Enyedről, ifj. Haller Károly Kolozsvárról, Puskás Béla Kolozsvárról és Losonczy Albert Kolozsvárról.

A vásár teljesen sikerültnek mondható; mind az állatok minősége, mind mennyiségét illetőleg, mert a baromfiak száma meghaladta az 1000 darabot, a galambok pedig a 200-at. A minőséget illetőleg, leszámítva egy néhány fiatal állatot, általában jó. És itt az igazságnak kell hódolnom, hogy ezen sikernek oroszán része Parthay Géza egyesületi igazgatót illeti, ki lankadatlan tevékenységével azt összehozta.

Legnagyobb részt, vagy mondhatjuk kizárólag Plymouth, Rocks és Langshan tyukok, Peking kacsák és Emdeni ludak vannak a vásáron, mert a kormány csak ezen fajtákból vesz a tenyésztők, főképen tanítók közt leendő terjesztés végett.

Plymouth-Rocks tyukokból a legkitünőbbeket állítottak ki: Raksányi Anna Pilisről és Biró Miklósné Nagy-Enyedről; Langshan tyukokból ismét Raksányi Anna. — Raksányi Anna állatai tisztaságuk és kifejltségük által, Biró Miklósné pedig eleganciájuk által tűnnek ki. Feltűnést kelt a Langshanok osztályában Pisny Istvánné (Battonya) által kiállított egy keresztezés, mely Langshan és borzos tyukkal ejtetett meg; ezek tiszta feketék és olyanok mint az ördögök.

Raksányi Anna még Houdan tyukokat, jobban mondva fiatal kakasokat és jérczékét mutatott be kitünő minőségben.

Az erdélyi kiállítók közül már megemlítettem Biró Miklósnét. Puskás Béla Bráhmái megjárják; ifj. Haller Károly selyem tyukjai nagyon szépek, de a fiatal ur jobban tette volna, ha kopasz nyakuakat küldött volna fel, mert a vásárban egyetlen-egy törzs Szeremley-féle kopasz nyaku tyuk sem volt. — Losonczy Albert állatai nem fajbaromfi vásárra valók.

Ludakban ismét Raksányi Anna excellál; ő állította ki a leghatalmasabb emdeni ludakat. Felémítést érdemel még Pisny Istvánné (Battonya) toulousei ludjai.

A kacsákban semmi rendkívüli, de meg kell említenem Buday János (Budapest) pézsmá kacsáit egy him és egy tojó — melyeket pótom 25 frtért akar eladni.

A galambok méltatását hivatottabb tollra bízom.

Daczára, hogy a vásár csak két óra óta folyik, már több törzs magánosok által megvétetett.

A kormány csak holnap, azaz hétfőn fog vásárolni.

Az árak a tyukoknál 5 frt drbja, a ludaknál 12 forint.

A vásárlásokról egy külön tudósítás fog számot adni.

Budapest, 1893. okt. 8-án.

Grubicy Geyza.

A budapesti fajbaromfi vásár forgalma.

Oktober 10-én este fejeztetett be a budapesti fajbaromfi vásár első ciklusa, melyet az országos baromfi-tenyésztési egyesület rendezett; a második ciklus 13-án veszi kezdetét; már ma érkeznek az állatok.

Az idő mindaddig nagyon kedvezett a vásárnak; verőfényes szép őszi napok voltak. Látogatók szép számban voltak.

A fővásárló az állam volt, vásárolt pedig részint az állami baromfi pepineriák kiegészítésére, részint pedig a tenyésztők közt leendő ingyen kiosztásra

A vásárló bizottság báró Nyáry Gyula elnöklete alatt következőleg alakult meg; bizottsági tagok; Parthay Géza igazgató, Grubicy Geyza

és Henter Gábor. A miniszterium részéről a vásár eszközése végett megjelentek Német József és Liphay fogalmazók.

Vétetett a nagy-szent-miklósi, szent-imrei és adai m. kir. földmives iskolák baromfi pepineriai számára 3 kakas és 19 tyuk; kiosztás végett 102 törzs baromfi tyuk és lud, törzse 1.1 vagy 1.2. A tyukokért átlagban 5 frt darabonként, ludakért 12 frt darabonként fizettetett, megjegyzendő, hogy csakis Plymouth-Rocks és Langshan tyukok és emdeni ludak vétettek.

Magánosok 23 törzset vettek ugyanezen árokon.

Kacsákat az állam csak a 2-ik ciklus alkalomával fog venni.

A négy erdélyrészi tenyésztő közül csupán Biró Miklósné Nagy-Enyedről adott el több törzs Plymouth-Rocks tyukot az államnak.

A kiállítás 2-ik ciklusa holnapután kezdődik; most folyamatban van az elszállítás.

Bédapest, 1893. október 11-én.

Grubicy Géyza.

TARTALOM.

Osodolai gróf Kun Kocsárd.

Az erdélyi dézsmakárpótlások ügye

Uj találmányu löheres-écséplőgépj. Sz. Szakáts Péter.

A budapesti fajbaromfi vásár. Grubicy Géyza.

A budapesti fajbaromfi vásár forgalma. Grubicy Géyza.

Vegyesek.

Kiadható vad- és gyümölcsfa csemeték. — A külföld komlótermése és kereskedelme. — Az állatbiztosítás. — A Maros folyó szabályozása. — Uj termésű tengerinek soronkívül való elszállítása. — Orvvadászok ellen. — A herések hányszor szántassanak a buza alá? — A törkölytrágya értéke. — Egy 3 $\frac{1}{2}$ és egy 2 $\frac{1}{2}$ hónapos telivér. — Kisebb mennyiségben is megrendelhető.

Piaczi értesítő.

Hirdetések.

Vegyes közlemények.

— **Kiadható vad- és gyümölcsfa csemeték.** Az 1893. év őszén, valamint az 1894. év tavaszán az állami intézeteknél és pedig: a m.-óvári gazd. akadémiánál, a keszthelyi-, debreczeni-, kolozsmonostori, kassai gazd. tanintézeteknél, az adai-, rimaszombati-, szent-imrei-, szerb-n.-szent-miklósi-, algyógyi földmives iskoláknál, a budapesti és nagyenyedi vinczellér iskoláknál, a kecskeméti „Miklós” szőlőtelep és a kolozsvári állami faiskolánál nagyszámu vadonczok, gyümölcsfa csemeték, oltóvesszők és dugványok adatnak el. Még pedig a különféle díszfák és cserjék ezrenként 1—100 forintért, az alanyon való vadcsemeték 5—50 frtig ezrenként. A kiadható gyümölcsfa oltványok (alma, körte, szilva, cseresznye, meggy, őszibarack, kajszinbarack) darabja az óvári akadémiánál és tanintézeteknél 35 kr., a többi összes iskolák és telepeknél 25 kr. A kiadható oltóvesszők (alma, körte, szilva, cseresznye, meggy, őszibarack, kajszinbarack, lasponya, birs) darabja 2 kr.

A beszerzésre vonatkozó bővebb felvilágosításul szolgáljon a következő:

A magcsemeték, vadonczok, oltványok, dugványok stb. pénzért bárki által közvetlenül az illető intézetek igazgatóságainál rendelhető meg. A megrendelések a beérkezés sorrendje szerint vétetnek figyelembe. A megrendelőt terheli a szállítási és a csomagolási költség. Mind a csemeték ára, mind pedig a többi költség aállítás utánvétele-

zése mellett szedetik be. Megjegyeztetik, hogy a vadonczok s magcsemeték iránti megrendelések f. évi november 30-ig okvetlenül beküldendők, mert ezen határidő után nem vétetnek figyelembe.

A kimutatásban kitüntetett magcsemeték és vadonczok kivételesen díj nélkül is adatnak és pedig oly községi faiskolák számára, melyek megfelelő talajjal és fekvéssel bírnak, kellőleg bekerítve, kuttal és a szükséges felszerelési tárgyakkal ellátva vannak, melyeknek kezelője kellő szakismerettel bír, és hol a megmunkáltatás akadályokba nem ütközik. (Oltványok díjtalanul rendszerint nem adatnak.)

Ezen feltételek létezése a tanfelügyelő vagy kerületi faiskola felügyelő vagy a törvényhatóság hivatalos bizonyítványával igazolandó.

A községi faiskolák számára igényelt adományokért a kellően felszerelt folyamodványok 50 kros bélyeggel ellátva a földmivelésügyi m. kir. miniszteriumhoz folyó évi december hó 1-től fogva legkésőbb 1894. január 31-ig benyújtandók, később érkező folyamodványok figyelembe nem fognak vétetni.

A folyamodványokban az elősoroltakon kívül még megjelölendő:

- a) a folyamodó község neve,
- b) az utolsó vasut és hajóállomás és utolsó posta,
- c) a kívánt magonczok neme és nemenkénti száma,
- d) a faiskola területe és beosztási tervszete.

Községi faiskolák, egyesületek és magánfelek részére 115,250 drb különböző nemű oltóvessző adható ki díjtalanul.

Ez iránti megkeresések közvetlenül és pedig legkésőbb 1894. évi február 15-ig az illető intézet igazgatóságához intézendők. A szállítási és csomagolási költség a megrendelőt terheli és utánvétel útján szedetik be.

Budapesten, 1893. évi október hóban.

A földmivelésügyi m. kir. miniszterium.

— **A külföld komlótermése és kereskedelme.** (Kivonat a londoni cs. és kir. főkonzul jelentéséből.) Az angol komlótermést teljesen betakarították már, az eredmény általában jó s helyenkint kitűnő minőség mellett körülbelül 400.000 mázsára tehető. Közönségesebb áru ugyszólván nincs is a mi a lanya üzleti forgalmat annyiban befolyásolja, hogy az üzerek helyzetét nehezíti; egyforma jó minőség mellett jelentékenyebb árkülönbözetek nem igen lehetnek. — A sörfőzők is még mindig tartózkodó álláspontot foglalnak el s így kötés is alig történt, de a termelők sem nagyon iparkodnak készletükön töladni. Legutóbb 6—7 sterlinget (60—70 forintot) fizettek mázsánként (50 8 kl.)

— **Az állatbiztosítás.** A kötelező állatbiztosításra vonatkozó törvényjavaslatot, mely már teljesen elkészült, a földmivelési miniszter legközelebb a képviselőház elé fogja terjeszteni.

— **A Maros folyó szabályozása.** A Maros szabályozása ügyében a földmivelési miniszterium kebeléből, az országos vízügyi hivatal főnökének, Kvassay Jenő miniszteri tanácsosnak vezetése alatt október 5-én indult el Budapestről egy bizottság, a mely 16-án Maros-Ilyére érkezik. A bizottság Ilyéről — nagyobbrészt csolnokon — beutazza a Marost egész a torkolatig. E szemleut célja, mint említők, a Maros folyó szabályozásával és a Maros torkolat alatti Tisza-szakasz medrének rendezésével függ össze.

— **Uj termésű tengerinek soronkívül való elszállítása.** A m. kir. államvasutak igazgatósága a kereskedelemügyi m. kir. miniszter rendelkezésére a szállító közönség érdekében azt az intézkedést léptette életbe, hogy az új termésű mor-

szolt tengeri akár zsákokban, akár ömlesztett állapotban került feladásra, ez évi október hó 15-től kezdve visszavonásig, de legkésőbb jövő évi febr. hó végéig minden egyéb áru és gabonaszállítmány előtt első sorban szállíttassék el.

— **Orvvadászok ellen.** A földmivelésügyi miniszter a vadászati védegyetlet felterjesztésére módosította a vadászati törvényt. Számtalanszor előfordult, hogy tiltott időben lóttek orvvadászok szarvasokat, kik azután tettenérés esetén a törvény egy szakaszára hivatkoztak, mely megengedi, hogy már idült sebzésben levő vadat leterítsenek. Ez sok visszaélésre adott alkalmat s most a törvény oda módosított, hogy minden elejtett szarvast a leterítés után a község házára kell szállítani, hol szakszerű látéletet vesznek föl a sérülésekről, hogy meg lehessen állapítani a jóhiszemű leterítést, illetőleg a vadászati kihágást.

— **A herések hányszor szántassanak a buza alá?** Erre vonatkozólag a következőket írja egy gazda a „F. É.”-ben: Szabályszerű lenne háromszori szántás után vetni; azonban legtöbbször csak 2 szántásba, néha pedig csak egybe vetjük a buzát, ha sürgős a vetési munka, pedig a mi külterjes gazdálkodási rendszerünk mellett mindig az szokott lenni. Ha azonban a szabályszerű 3 szori szántást nem bírjuk megadni a földnek, akkor — tapasztalataim szerint — sokkal jobb az egyszeri törésbe rögtön vetni! Bármily különösnek tessenek is e dolog, de több évi megfigyelésem szerint az egyszeri törésben mindig jobb volt a buza, mint a kétszeri szántásban. Ennek okát csak sejttem, de maga a tény megérdemelné a további megfigyelést. Ez ok szerintem ott rejlenék, hogy a felső, pihegő réteg az egy vagy többszori szántás által alul vagy fölül kerül, a mi a kikelő zsenge növény gyökereire nézve nem lehet közömbös körülmény.

— **A törkölytrágya értéke igen sok borvidéken ismeretlen és azért nem is használtatik ki eléggé.** Számos kísérlet és vegyi elemzés a mellett bizonyít, hogy a törköly még szeszgyárakban való felhasználás után is igen jó trágyát ad. Főleg szőlők trágyázásához igen ajánlható. De ezenkívül mint általános trágya is káli és foszfortartalmának gazdagságánál fogva is értéket képvisel, főleg komposzt-készítéséhez igen ajánlatos, egyéb hulladékok esetleg istállótrágyával való keverés mellett. Az oly szőlősgazda, a ki egyszersmind állatokat tart, legjobban úgy használja ki a törkölyt, ha előbb állataival megeteti s így kettős hasznot húz belőle.

— **Egy 3 $\frac{1}{2}$ és egy 2 $\frac{1}{2}$ hónapos telivér frieslandi (holland) bikaborjú eladó Kolozsivárt.** A borjak a belga bírály palini uradalmából szállítottak és már acclimatizált kitűnő tejelésű hollandi tehenektől származnak. Hasonlóan eladó egy kitűnően tejelő 6 éves, szép erdélyi tehén, a mely azonban áprilban ellett- és egy idősebb gyenge tejelő, kis borjas tehén.

— **Kisebb mennyiségben is megrendelhető és a peronospora ellen 3 szor permetezett fajtisza asztali sima szőlővesszők kaphatók Szász Lajosnál Kolozsivárt, bel farkasutca 16 sz. alatt, százát pakolással együtt 2 frton. az alább irt fajokból: Malinger (precoc) 200. darab. Madleine 200. darab. Madleine Royale 200. darab. Malvazia v. olasz 300. darab. Chassellas blanc croquant 100. darab. Chassellas blanc 200. darab. Chassellas rouge 200. darab. Passatutti 300. darab. Uya regine (óriás, nagy bogyojú) 200. darab. Augustána vagy sárga Lindau 100. darab. Muskat precoc de Saumur 100. darab. Oportó 200. darab. Bor fajok: Clewner szürke 300. darab. Clewner fekete 200. darab.**

Piaczi értesítő.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Gyenes és társai cég jelentése.

Heti jelentés.

Budapest, 1893. okt. 21.

Gabona üzlet. Az időjárás hazánkban a lefolyt hét elején borult és sok helyen esős volt, a míg a hét végén száraz, hideg, szeles időjárás keletkezett. A tengeri törés folyik és a befejezés felé közeledik; eddigelő az eredményre panaszokat nem hallunk. A külföldön is kedvező az időjárás.

Megjelent: FROMMER A. HERRMAN utóda

119 Főüzlet: V. TÜKÖR-UTCZA 5. SZÁM. BUDAPEST Fióküzlet: VI. ANDRÁSSY-UT 1. SZÁM. (3-39)

ŐSZI ÁRJEJYZÉKE

➔ Ősszel vetendő magvakról, rózsákról, virághagymákról és díszfákról. ➔

Vásárol mindennemű GAZDASÁGI MAGVAKAT a legmagasabb áron.

Erdélyi gazdasági egyesület állatkiállítási és állattenyésztési szakosztálya.

Sz. 601.—1893.

Pályázati hirdetés.

Az erdélyi gazdasági egyesület állatkiállítási és állattenyésztési szakosztálya a sétatér felső felén levő kiállítási telepén a lóistálló két szárnyának mintegy 600 m² méter terjedelmű és jelenleg zsindelellyel fedett födeleit még ezen évben bádoggal újra fődötni kívánja, melyre ezennel pályázat hirdettetik.

Ennek eszközölhetése szempontjából vállalkozó tartozand a jelzett épületek fedeleiről a zsindelellyel burkolatot leve-retni; a fedeleken hiányzó vagy elavult és eltört léczek helyett újakat feleretni, a léczeket kijavíttatni, a szegély-deszkázatot elkészíteni és mind a két szárnyépület födelét a meglevő és kijavított léczesetre alkalmazott, kétszer festett, az ajánlatok tárgyalása rendén, bizottságilag megállapítandó számú fedél-bádoglemezzel, jól és hiánytalanul, még ezen 1893-ik évben befödetni.

A fedésre szükséges mindennemű anyagot vállalkozó leendő köteles adni és arra csakis egészen új és még nem használt jó minőségű anyagot használhat fel.

Írásbeli zárt ajánlatok **folyó 1893. évi október hó 22-én (vasárnap) déli 12 óráig**, alólirott titkári hivatalhoz (Belközép-utca 11. sz., emelet) nyújtandók be, melyek az erre kiküldött bizottság által fognak elbíráltatni.

Kolozsvárt, 1893. október hó 13.

Az erdélyi gazdasági egyesület titkári hivatala:

Sz. Szakáts Péter, s. k.
titkár.

A

LEGJOBB MAGYAK

KAPHATÓK

MAUTHNER ÖDÖN

MAGKERESKEDÉSÉBEN

Főüzlet:

BUDAPESTEN

Fióküzlet:

Andrássy-ut 23. szám.

Koronaherceg-utca 18.

Az új őszi árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve küldetik.

1 (43-52)

1893. Vetőgép versenynél Attrakon, az első díjat ismét Kühne E. „Hungaria Drill“ sorvetője nyerte el.

KÜHNE E. gazdasági gépgyára Mosonban.

(Alakult 1856.)

Főraktár: Budapest, VI. ker. Váci-körút 21.

ajánlja:

Veutzky-féle szab. takarmány füllesztőit három nagyságban.
(Többszörösen kiténtetve, legutóbb 1893. szeptember hóban Bécsben tartott versenyen. Elismerő bizonyítványokkal szívesen szolgálók.)

Répa- és burgonyamosók, Répavágók és zuzók; szecsavágók, darálók és kukorica-morzsolók minden nagyságban. Takarmány kamrák teljes berendezése, szelelő magtárrosták, konkolyozók, gabnatartók sat. sat. raktáron.

124. (1-11)

1893. szeptember Bécs. Első díj. a mezőgazdasági miniszterium nagy ezüst érme takarmánykészítő gépeiért.

